

úvodník

PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY, VÝVOJ EPIDEMIOLOGIE, VÝZKUMU A TERAPIE. CO OČEKÁVÁME OD REFORMY PSYCHIATRICKÉ PÉČE?

V březnu tohoto roku chystáme již desátou konferenci o poruchách příjmu potravy a obezitě s mezinárodní účastí, pořádanou každé dva roky od roku 1997. Je to příležitost k bilancování výsledků v této oblasti z hlediska epidemiologie, dostupnosti kvalitní péče a výzkumu u nás a ke srovnání s vývojem v zahraničí. Měli jsme nedávno možnost získat a publikovat data získaná ÚZIS (konečně byla data o skupině F50 zpracována odděleně od ostatních neurotických poruch), která ukazují, že v ambulantní péči poruch příjmu potravy v posledních letech nepřibývá, ale začátek onemocnění nebo věk prvního kontaktu se zdravotní péčí se posunuje jak do mladších (prepubertálních), tak do starších věkových skupin. Toho jsme svědky i na odděleních pro dospělé pacienty s poruchami příjmu potravy. Rizikové sociální faktory s velkou pozorností věnovanou zevnějšku a různému pojetí zdravé výživy působí na čím dál mladší děti a adolescenty a rizikové dietní chování začíná již velmi brzy, někdy v předškolním věku. Neochota vyhledat specializovanou péči včas u dospělých i u rodičů postižených dětí se stává příčinou pozdních hospitalizací s daleko závažnějšími tělesnými, psychickými i sociálními následky. Péče o nemotivované pacienty často zůstává pouze na paliativní úrovni s velmi nepříznivým průběhem.

U chronických nemotivovaných pacientek, kde se nedaří změnit motivaci k léčbě, je odmítání terapie zdrojem složitých medicínsko-právních diskusí a problematických postupů. Stále častěji se objevuje otázka dlouhodobé péče v komunitě tam, kde selhává dlouhodobě péče v rodině. Tato narůstající specifická problematika poruch příjmu potravy není zatím rozpracována ani v současném návrhu reformy psychiatrie, přestože bezpochyby patří mezi dlouhodobá velmi závažná a život ohrožující psychiatrická onemocnění.

O právních aspektech chronické, paliativní péče, interdisciplinární spolupráci a individuálním přístupu v jednotlivých kazuistikách budeme hovořit na březnové konferenci.

Pomáhá nám výzkum ve zlepšení péče a průběhu onemocnění? Je úspěšná translační medicína? Ve výzkumu se snažíme posunout dál v poznání některých z mnoha biopsychosociálních faktorů, které přispívají ke vzniku onemocnění, udržují ho a vedou k velmi častým relapsům. Na konferenci budou prezentovány výzkumy mezinárodní skupiny zabývající se faktory genetickými, které zatím významněji ke zlepšení terapeutických možností nepřispěly, přestože vymezování nových fenotypů (změněné vnímání bolesti, vnímání vlastního těla, změněné vnímání emocí v sociálním kontextu a další) poskytuje možnosti identifikovat rizikovější formy průběhu a protektivní faktory pro primární i sekundární prevenci onemocnění.

Kognitivní remediace a kognitivní remediace zaměřená na emoce jsou dva nově rozpracované přístupy, jejichž účinnost nyní ve výzkumu prověřujeme u dlouhodobých průběhů onemocnění s jasněji vyjádřenou kognitivní dysfunkcí (někdy podloženou i atrofickými změnami mozku). Dále zkoumáme neuromodulátory a hormony podílející se na energetickém metabolismu a jeho změnách při stresu, traumatu nebo u duálních diagnóz.

Hledání nových intervencí, léků a biologických přístupů se posunulo i blíže k psychogennímu přejídání, které dostalo nové místo v DSM-5 a jsou u něho zkoušeny nové přístupy, jako rTMS, nová farmaka ovlivňující „craving“ a nové komplexní psychosociální programy.

V posledním roce se naše sekce pro PPP stala členem Americké akademie pro poruchy příjmu potravy pod názvem CZEDA (Czech Eating Disorders Association) a Sekce pro poruchy příjmu potravy ČPS získala možnost spoluprády konference s více než 1000 účastníky v Praze pro rok 2017.

Také naše internetové programy zaměřené na prevenci a časnou intervenci, které budou představeny na konferenci, spadají do nových postupů budoucnosti, ve kterých by se měla zlepšit reálná zdravotní informovanost populace i prevence rizikových typů chování u dospívajících, včetně rizikového chování jídelního (v souladu s programem Zdraví 2020 Ministerstva zdravotnictví ČR).

Na druhé straně, jak zaznělo na konferenci o lékařské etice 21. století v roce 2014, průlom tržních vztahů a neúměrně narůstajících administrativních požadavků do medicíny má tendenci negativně ovlivňovat medicínskou etiku vztahu pacienta a lékaře (který by si měl uchovat v léčbě onemocnění zásadní význam). Tento trend zhoršuje především naše možnosti dostat požadavkům na poskytnutí péče pacientům a rodinám, kteří péči dlouhodobě odmítají a nejsou schopni posoudit následky svého patologického chování.

Doufáme, že 10. konference o poruchách příjmu potravy nejen přispěje ke shrnutí dosažených výsledků v klinické praxi a ve výzkumu, ale také podnítl účastníky k participaci na dalším rozvoji péče a prevence, ke zlepšení interdisciplinární spolupráce a vzdělávání v oblasti poruch příjmu potravy.

*prof. MUDr. Hana Papežová, CSc.
Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN Praha*